

Nr 228.

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1950 församlade revisorers särskilda berättelse angående tull- och skattefrihet för vissa varor i samband med proviantering av flottans fartyg.

(4:e avd.)

I särskild berättelse den 20 april 1950 ha riksdagens år 1950 församlade revisorer upptagit till behandling frågan om tull- och skattefrihet för vissa varor i samband med proviantering av flottans fartyg. Revisorerna ha därvid uttalat sig för att en sådan begränsning av den nuvarande provianteringsrätten för flottans fartyg genomföres, att här avsedda fartyg på utgående resa, varunder utländsk hamn icke skall anlöpas, undantagas från de förmåner i form av befrielse från å proviantutrustning belöpande skatt och tull, vilka gälla för den utrikes fartygstrafiken i allmänhet vid utklaring till vid utklareringstillfället uppgiven eller annan utländsk hamn.

Gods, som erfordras för proviantering och utrustning av fartyg i utrikes trafik, har sedan gammalt beretts vissa speciella lättnader i tullhänseende. Härom ha revisorerna i huvudsak lämnat följande redogörelse.

Skeppsproviant, som erfordras för besättning eller passagerare och som medföres å från utrikes ort ankommande fartyg, åtnjuter sålunda tullfrihet, så länge fartyget icke efter avslutad resa avgått i inrikestrafik. I fråga om spritdrycker och vin gäller härvid att tullfriheten i regel icke må omfattas större myckenhet än vad som å ort, där tullfriheten ifrågasättes, kan av vederbörande försäljningsbolag i allmänhet utminuterats till där bosatt person för tid svarande mot fartygets uppehåll å orten jämte färden till nästa anloppsort under resan eller till öppen sjö.

För proviantering av fartyg finnes inrättad en särskild tullagerinstitution, provianteringsfrilager. Från provianteringsfrilager må gods för proviantering av fartyg utlämnas tullfritt bl. a. under villkor att fartyget utklareras till utrikes ort — direkt eller via en eller flera andra svenska hamnar — eller ock befinner sig på resa mellan utrikes orter. Härvid skall i tillämpliga delar gälla vad som föreskrives rörande utlämnande till fritt förfogande av skeppsproviant å från utrikes ort ankommande fartyg. Från provianteringsfrilager må sålunda utlämnas skattepliktiga varor av olika slag, såsom spritdrycker, vin, exportöl, konfityrer m. m.

För tobaksvarornas del finnas inrättade de s. k. tobaksskattelagren, från vilka kunna utlämnas obeskattade tobaksvaror bl. a. för proviantering av fartyg.

Såväl provianteringsfrilager som tobaksskattelager betraktas i tullhänseende såsom icke tillhörande det svenska tullområdet. Med hänsyn härtill liksom till den indirekta beskattningens syfte att drabba konsumtionen inom landet är gods, som från dylika lager utlämnas till proviantering av fartyg, befriat icke blott från belöpande tullavgifter utan även från eljest utgående indirekta skatter.

Från de bestämmelser, vilka i allmänhet gälla för utrikestrafikens bedrivande, har i tullstadgan meddelats undantag för vissa statliga transportmedel. I enlighet härmed ha bl. a. för svenskt krigsfartyg i kungörelsen 1928: 300 meddelats särskilda föreskrifter angående behandlingen i tullhänseende av sådant fartyg. I avseende å krigsfartygs proviantering gäller sålunda bl. a. följande.

Under förberedelse till eller under resa från eller till tullområdet må å svenskt krigsfartyg icke tagas ombord spritdrycker annat än för vederbörande mässars räkning samt vin eller exportöl annat än för fartygets eller vederbörande mässars räkning, allt i enlighet med vad därom är särskilt stadgat samt efter fartygschefens medgivande och till myckenhet, som av honom bestämmes.

Under resa, som nyss sagts, må ej heller tobaksvara, som icke är försedd med fastställd, genom tobaksmonopolets utövaras försorg åsatt kontrollstämpel, tagas ombord annat än efter fartygschefens medgivande och till myckenhet, som av honom bestämmes.

Medgivande, som nyss sagts, må av fartygschefen icke lämnas i större omfattning än

a) beträffande sådana spritdrycker, vin eller tobaksvaror, som utgöra utrikes gods eller restitutionsgods: vad som kan beräknas bliva erforderligt för tiden intill dess fartyget avslutar sin expedition, dock ej för längre tid än till utgången av flottans övningsår, samt

b) beträffande exportöl: vad som kan beräknas bliva erforderligt för tiden intill dess fartyget avslutar sin resa.

I fråga om spritdrycker skall vid beräkningen jämväl tagas hänsyn till de bestämmelser, som här i riket äro gällande i avseende å begränsning av inköpsrätten vid utminuterung av sådana drycker.

Fartygschefen har att svara för att spritdrycker och vin, som med fartyget införas till tullområdet och förtullas, icke ilandföras.

Rörande omfattningen av krigsfartygens proviantering av spritdrycker, vin, exportöl, tobaksvaror samt vissa andra skattepliktiga varor ha revisorerna lämnat närmare uppgifter (s. 6—9), till vilka utskottet får hänvisa. Revisorerna ha vidare redogjort för fartygsbesök i utländska hamnar, vilka besök — frånsett kryssaren Gotlands expeditioner — i regel varit mycket kortvariga. I särskild tabellbilaga ha revisorerna därjämte för vissa flottans fartyg sammanställt uppgifter å vid varje särskilt tillfälle under år 1949 utlämnad skeppsproviant samt till densamma hänförlig tull och skatt.

Av sammanställningen framgår bl. a., att det sammanlagda beloppet av tull och skatt å varor, vilka utlämnats som proviant till två fartyg med en besättning å vardera av 4 officerare, 6 underofficerare och 35 manskap, skulle ha uppgått till i ena fallet 21 403 kronor samt i andra fallet till 33 547 kronor. Motsvarande siffror för visst annat fartyg med en besättning av 2 under-

officerare och 9 manskap utgöra 6 261 kronor, medan beträffande ett fjärde fartyg med en besättning av 1 officer, 1 underofficer och 7 manskap ifrågasvarande belopp uppgår till 14 542 kronor.

Revisorerna ha härefter gjort följande allmänna uttalande.

För behandlingen i tullhänseende av flottans fartyg finnas meddelade vissa särskilda bestämmelser, vilka i åtskilliga hänseenden innebära undantag från den ordning, den utrikes fartygstrafiken i allmänhet är underkastad. Bl. a. har ansvaret för den tullkontroll, som eljest åvilar tullverket, i viss utsträckning överflyttats å vederbörande fartygschef. I enlighet härmed må å svenskt krigsfartyg under förberedelse till eller under resa från eller till tullområdet tagas ombord spritdrycker, vin och exportöl först efter fartygschefens medgivande och till myckenhet, som av honom bestämmes. På fartygschefen ankommer även att besluta om proviantering under dylik resa av tobaksvaror, som ej äro försedda med vederbörlig kontrollstämpel.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår, att den proviantering av flottans fartyg, varom här är fråga — även med beaktande av att i vissa fall fartyg under någon del av året haft att avlägga besök i främmande hamn — numera är av en högst betydande storleksordning. En av revisorerna verkställd undersökning utvisar sålunda, att ombord å flottans fartyg under år 1949 provianterats ca 14 400 liter spritdrycker, ca 7 000 liter vin samt ca 40 200 liter exportöl, medan på motsvarande sätt utlämnade tobaksvaror kunna uppskattas till ca 1 100 kg tobak och ca 5 800 000 stycken cigaretter eller cigarrer. Härtill kommer en i vissa fall betydande proviantering av åtskilliga skattepliktiga varor av annat slag, såsom konfityrer, kaffe, konserver, kex, spelkort, m. m. Proviaunteringen har omfattat icke blott krigsfartyg i egentlig mening utan även andra marinens fartyg, såsom bärgningsfartyg och isbrytarfartyg.

De nuvarande provianteringsmöjligheterna äro förenade med en skattefrihet av betydande mått, varigenom flottans fartyg komma i åtnjutande av här avsedda varuslag till priser, som väsentligt understiga de i allmänna marknaden förekommande. Icke obetydliga skattebelopp belöpa sig nämligen å de utförda varukvantiteterna. En överslagsberäkning ger sålunda vid handen att de i ovannämnda fall till sprit- och vinvarorna hänförliga skatterna torde uppgå till inemot 220 000 kronor samt skatten för exportölet till 27 400 kronor, medan tobaksskatten kan uppskattas till 754 700 kronor. Skatten å övriga varuslag torde belöpa sig till 54 500 kronor. I den mån varorna äro av utländskt ursprung, innefattar provianteringsrätten därjämte befrielse från belöpande tullavgifter, även om dessa i jämförelse med skattebeloppen äro av underordnad betydelse. Sammanlagt kunna den skatt och den tull, som belöpa sig å under år 1949 i här angiven ordning verkställd proviantering av flottans fartyg, uppskattas till ca 1 100 000 kronor.

I övertvägande antalet här berörda fall ha fartygen icke utklarats för att anlöpa viss utrikes ort i egentlig mening. En viss tvekan synes råda om med hänsyn till den grundläggande förutsättningen för skattefri utförelse, nämligen att fartyget skall avgå till utrikes ort, provianteringsrätt skall föreligga i fall, då fartyg utklareras från svensk hamn i vanlig ordning och lämna svenskt territorium men icke anlöper någon utländsk hamn. Till skillnad från vad som nu gäller för t. ex. handelsfartyg eller passagerarfartyg i reguljär trafik, vilka vid utklareringen enligt tullpasset angivas anlöpa viss avsedd bestämmelseort eller i varje fall visst främmande land, anses emellertid med nuvarande tillämpning av bestämmelserna flottans fartyg uppfylla klareringsföreskrifterna i och med att de lämna det svens-

ka tullområdet. Utan att ingå på en bedömning av riktigheten i en sådan tolkning torde man dock med visst fog kunna påstå, att de lättnader i tullhänseende, som sedan gammalt medgivits i avseende å fartygs proviantering och utrustning, knappast torde ha avsett fartygstrafik av här angiven karaktär. Dessa lättnader torde nämligen ha betingats i första hand av internationella hänsyn, särskilt önskvärdheten av att underlätta den egentliga fraktfarten på utlandet liksom angelägenheten att vid försäljning av proviant till fartyg icke försätta det egna landet i sämre läge än ett främmande land.

Från en sådan utgångspunkt måste ifrågasättas, om icke flottans fartyg kommit att intaga en privilegierad ställning, som knappast bör inrymmas i provianteringsrätten. Med hänsyn härtill tala enligt revisorernas mening övervägande skäl för en begränsning av de provianteringsförmåner, vilka medgivits flottans fartyg under övningar å internationella farvatten och över huvud vid färder, som med fartyget företagas utom svenskt tullområde, utan att detsamma är destinerat till en utrikes ort. Skälen för en begränsning av förmånerna förefalla desto större som i dessa fall skattefriheten uppenbarligen grundar sig enbart på tjänstgöringens speciella natur, vilken i allmänhet torde förutsätta att övningar hållas utom territorialvattengränsen. Under angivna förhållanden synes det icke opåkallat, att här berörd personal icke blott underkastas de begränsningar i avseende å rätten till inköp och förbrukning av här avsedda varuslag, vilka gälla inom landet, utan även i fråga om de ekonomiska villkoren för sådana inköp likställas med andra samhällsgrupper. Det må även framhållas, att under sjötjänstgöring särskilda förmåner i form av sjötillägg och mässpenningar tillkomma sjökommenderade beställningshavare, vilka förmåner äro avsedda att utgöra kompensation bl. a. för de merkostnader, denna tjänstgöring medför. Huruvida i andra länder motsvarande provianteringsförmåner gälla för krigsfartyg, ha revisorerna saknat anledning att närmare undersöka.

Med hänsyn till det anförda vilja revisorerna uttala sig för att en sådan begränsning av den nuvarande provianteringsrätten för flottans fartyg genomföres, att här avsedda fartyg på utgående resa, varunder utländsk hamn icke skall anlöpas, undantagas från de förmåner i form av befrielse från å proviantutrustning belöpande skatt och tull, vilka gälla för den utrikes fartygstrafiken i allmänhet vid utklarering till vid utklareringstillfället uppgiven eller annan utländsk hamn. Såsom ovan framhållits ha revisorerna under utredningsarbetet inhämtat, att generaltullstyrelsen i underdånig skrivelse den 13 februari 1950 angående vissa åtgärder till motverkan av olovlig införsel och olaga försäljning av tobaksvaror även föreslagit vissa begränsningar i fråga om utförseln med krigsfartyg av obeskattade tobaksvaror, varigenom dessa fartyg skulle medgivs proviantering av sådana varor endast i samband med officiella besök i utlandet. Då emellertid, såsom den lämnade redogörelsen utvisar, denna fråga är av betydelse för proviantering även av vissa andra skattebelagda varor, vilja revisorerna uttala sig för att en motsvarande begränsning med det snaraste kommer till stånd även i vad gäller dessa varuslag.

Med hänsyn till angelägenheten av att här berörda spörsmål snarast bringas till sin lösning ha revisorerna med stöd av § 6 första stycket av den för revisorerna gällande instruktionen (1949:358) ansett sig böra avgiva särskild berättelse i ämnet.

Över revisorernas berättelse ha remissutlåtanden avgivits av *chefen för marinen* samt av *generaltullstyrelsen*, som bifogat särskilt yttrande av tulldirektionen i Stockholm.

Chefen för marinen har framhållit, att inom vissa utländska mariner tullfrihet regelmässigt gäller för bl. a. tobaksvaror och alkoholhaltiga drycker. Om svenska örlogsfartyg fråntoges den gynnade ställning, som tillkom vissa främmande krigsfartyg, skulle personalen svårligen låta sig övertyga om det berättigade i en sådan åtgärd. Därest emellertid bestämmelser motsvarande dem, som nu ifrågasätts för örlogsfartyg, redan vore gällande för besättningarna å fiskefartyg och handelsfartyg i inrikes trafik ansåge marinchefen sig icke kunna motsätta sig, att desamma gjordes tillämpliga jämväl beträffande örlogsfartyg.

Generaltullstyrelsen har sakligt sett funnit flera skäl tala för att här avsedda proviantering bör förutsätta, att vederbörande fartyg verkligen anlöper utländsk hamn under resan. Styrelsen har vidare erinrat därom, att styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 februari 1950 hemställt om föreskrifter i syfte bland annat att reglera provianteringen med obeskattade tobaksvaror av fartyg i allmänhet på resa från svenskt territorialvatten. Den av revisorerna föreslagna motsvarande begränsningen i provianteringsrätten för svenskt krigsfartyg även i fråga om andra skattebelagda varuslag än tobaksvaror har styrelsen ansett icke blott befogad utan även skäligen böra genomföras i vad gäller rätten till proviantering av andra fartyg än svenska krigsfartyg.

Utskottet. Av remissutlåtandena framgår, att generaltullstyrelsen helt avslutit sig till de synpunkter som revisorerna anlagt på förevarande spörsmål. Styrelsen har därför tillstyrkt den av revisorerna ifrågasatta begränsningen av den nuvarande provianteringsrätten för svenskt krigsfartyg. Chefen för marinen har för sin del förklarat, att han under vissa förutsättningar icke kunde motsätta sig revisorernas förslag.

Enligt utskottets uppfattning måste de skäl revisorerna åberopat för en ändring av gällande bestämmelser i ämnet anses vara väl grundade. Utskottet vill i detta sammanhang särskilt fästa uppmärksamheten därpå, att genom den tolkning som givits uttrycket utrikes ort vissa personalkategorier ombord på flottans fartyg tillerkänts förmåner som icke synas sakligt motiverade. I åtskilliga fall torde det sätt varpå dessa förmåner utnyttjats få betecknas som missbruk. Det må därjämte framhållas, att statsverket på grund av här berörda förhållanden kommit att undandragas betydande inkomstbelopp, vilka eljest skolat utgå i form av skatter och tullavgifter. Utskottet finner sålunda starka skäl tala för revisorernas förslag, att här avsedda fartyg på utgående resa, varunder utländsk hamn icke skall anlöpas, undantagas från den rätt till befrielse från å proviantutrustning belöpande skatt och tull, vilken gäller för den utrikes fartygstrafiken i allmänhet vid utklarering till vid utklareringstillfället uppgiven eller annan utländsk hamn.

Under åberopande härav får utskottet hemställa,

Statsutskottets utlåtande nr 228.

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i av revisorerna angivet syfte.

Stockholm den 5 december 1950.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Sven Larsson, Karl Andersson, Gränebo, Mannerskantz, Ohlon, Gustaf Karlsson, Leander, Gillström, Johan Eric Ericson, Näsström, von Heland, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Alfred Nilsson och Lundgren; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Svensson i Grönvik, Andersson i Malmö, Boman i Kieryd, Svensson i Ljungskile, Lindholm, Rubbestad, Ståhl, Åkerström, Kyling, Thapper, Persson i Vinberg och Hjalmarson.
